Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Christophori Cellarii Compendivm Antiqvitatvm Romanorvm

Cellarius, Christoph

Halae Magdeburgicae, 1774

VD18 10161015

Sect. III. De Magistratibvs Posterioris Aevi.

urn:nbn:de:gbv:45:1-17085

Visual Library

tauit. *Erat*, inquit, *Miſeni claſſemque imperio præſens regebat.* SVETONIVS *vit. Aug. cap. XLIX: claſſem Miſeni & alteram Rauennæ ad tutelam ſuperi & inferi maris collocauit.* TACITVS vtriusque ſæpe mentionem fecit *lib. II. hiſt. cap.* 100. §. 5: *Lucilius Baſſus Rauennati ſimul & Miſenenſi claſſibus a Vitellio præpoſitus; lib. III. cap.* 50: *claſſici Rauennates;* idem *annal. lib. XIV. cap.* 3. §. 4: *Anicetus claſſis apud Miſenum præfectus;* & *lib. XV. cap.* 51: *primores claſſiariorum Miſenenſium.*

SECT. III.

DE MAGISTRATIBVS POSTERIORIS ÆVI.

§. I.

MVTANTVR magiſtratus cum tempore, & alia cum nomina tum officia ſortiuntur. Tertio chriſtianorum ſeculo, qui ſupremæ iurisdictioni in aula cæſaris præerat, dictus eſt *magiſter ſcriniorum*, u) qui ferme erat, qui noſtri temporis

u) Cæſares quatuor habuerunt ſcrinia, in quibus acta, ad ius pertinentia, reponebantur, *epiſtolarum* videlicet, *memoriæ*, *libellorum* & *diſpoſitionum*. His ſingulis præerant ſinguli magiſtri; is autem, qui *magiſter ſcriniorum* vocabatur, ſupremam ſuper omnia ſcrinia habebat curam. Incertum eſt, quis imperatorum primus eos inſtituerit. SPARTIANVS *vit. Æl. Ver. cap. IV.* eorum primam fecit mentionem; qua de re CLAVD. SALMASIVS *not. in Lamprid. vit. Alex. Seueri, cap. XXXI.* IAC. GVTHERIVS *de offic. dom. Auguſt. lib. I. cap.* 15. GVID. PANCIROLLVS *comm. ad notit. dignit.*

Landesbibliothek Oldenburg

cancellarius: cuius honoris exemplum in Vlpiano habemus apud EVTROPIVM *lib. VIII. cap.* 14. §. 3. Erant autem plura ſcrinia, ſeu, vt nunc vocantur, *cancellariæ:* epiſtolarum, memoriæ, libellorum, diſpoſitionum, de quibus videas, quæ SALMASIVS *ad Lampridii Alexandrum Seuerum cap. XXXI.* & nos ex ipſo ad *Sextum Rufum cap. XXII.* notauimus. x)

§. II.

gnit. imper. orient. cap. XCIV. tom. VII. theſ. ant. Rom. GRÆVII, p. 1579. euoluendi ſunt.

x) Vt modo indicaui, ſub hoc *magiſtro quatuor ſcriniorum* fuerunt quatuor inferiores magiſtri:

I) *Magiſter epiſtolarum*, qui epiſtolis principum ſcribendis præerat. Primi imperatores eas vel ipſi in chartam deferebant, vel aliis dictabant. Nero poſtea *magiſtrum epiſtolarum Græcarum* inſtituit, poſt quem ſequentes imperatores ſemper eiusmodi magiſtris vſi ſunt, qui, accepto rerum argumento, litteras ſcriberent. Iis etiam legati deſideria ſua exponere, & reſponſionem per eos a principe accipere ſolebant: conf. IAC. GVTHERIVS *de offic. dom. Aug. lib. III. cap.* 3.

II) *Magiſter memoriæ*, qui curam laterculi minoris, in quo præfecturæ, tribunatus & præpoſituræ caſtrorum continebantur, habebat: ea, quæ princeps verbo reſpondebat, aliis dictabat: diplomata exhibebat: & reſponſa, a principe ad libellos ſupplices data, in chartam deferenda curabat: conf. GVID. PANCIROLLVS *comm. ad notit. dignit. imp. orient. cap. XCV.*

III) *Magiſter libellorum*, qui libellos ſupplices accipiebat: eos examinabat: principi ſententiam eorum proponebat, atque acceptam ab eo reſponſionem per ſuos miniſtros, *libellenſes* vocatos, ſcribendam curabat: conf. IVL. CÆS. BVLENGERVS *de imper. Roman. lib. I. cap.* 14. & ſupra memorati, GVTHERIVS & PANCIROLLVS.

IV)

§. II.

Deinde erant *correctores Italiæ prouinciarum*, xx) id eſt, adiutores cæſaris in prouinciis Italiæ regundis. Hinc in *codice iuſtinianeo*, *in notitia imperii* & *inſcriptionibus antiquis* correctores Italiæ, Etruriæ, Lucaniæ, Calabriæ, Bruttiorum: rarius extra Italiam, vt Illyrici, Hiſtriæ & Africæ memorantur. Quid quæris? præſides erant, quos hodie *gubernatores* vocamus, vnde Tetricus ex principe talis corrector Lucaniæ factus eſt, apud EVTROPIVM *lib. IX. cap. 9. num. 6.*

§. III.

Conſtantino M. imperante, præfecti prætorio quatuor conſtituti ſunt, quibus ſumma in prouinciis data eſt poteſtas. Primus erat orientis: ſecundus Illyrici magni, quod omnem Græciam ſimul comprehendebat: tertius per Italiam & Africam:

IV) *Magiſter diſpoſitionum* diſpoſitiones & libros imperii adſeruare, eorumque curam habere debuit. Sequentibus temporibus is *comes diſpoſitionum* vocatus eſt. Imperatores enim viros omnium prudentiſſimos elegerunt, vt eos ſemper apud ſe haberent & eorum conſiliis ſalutaribus vterentur. Hi pro diuerſo, quem obtinebant, ordine & gradu, *comites primi*, *ſecundi* & *tertii* fuerunt *ordinis*. Quemadmodum vero honorificum exiſtimabatur, comitibus principis adnumerari; ita fiebat, vt *comitis* nomen ſuccedente tempore in honoris titulum tranſiret. Quare varii, depoſito priori nomine, *comites* ſe adpellari voluerunt, vti hoc de magiſtris ſacrarum largitionum, magiſtris rei priuatæ, magiſtris militum aliisque conſtat.

xx) *De correctoribus imperii Romani* SIGISM. FRIDER. DRESIGIVS Lipſiæ MDCCXXXIX. commentationem in lucem emiſit.

Landesbibliothek Oldenburg

cam : quartus Galliarum, cui etiam Portugallia & Hiſpania ſuberat. Et ad hoſce præfectos datæ plerumque leges ſunt in codice. Quando ergo plures prouinciæ erant ſub vno præfecto, in ceteris, quibus ipſi non præſidebant, *vicarios* habebant.

§. IV.

Sub vicariis erant minores, tamen etiam prouinciarum *rectores*, quorum alii *conſulares* : alii *præſides* : alii *comites* : quidam *duces*, quod militiæ ſimul præerant, dicebantur. Cuius rei exempla plurima ſunt *in notitia imperii vtriusque*. Nimirum vicarius præfecti prætorio regebat certam diœceſin, quæ eſt plurium prouinciarum adminiſtratio ; ſub vicario autem erant ſingularum prouinciarum rectores, qui diſtinguebantur pro magnitudine prouinciarum, aut arbitrio imperatoris, in conſulares, correctores, comites, præſides. Atque hæc in prouinciis.

§. V.

In aulam quoque noua officia, ſub iisdem prope titulis, comitum maxime, introducta. Sic *leg. I. cod.* leguntur tituli *de officio magiſtri officiorum : de officio comitis ſacrarum largitionum, comitis rerum priuatarum, comitis ſacri palatii, comitis ſacri patrimonii*, cetera. y)

§. VI.

y) Heic memorandi ſunt :

I) *Magiſtri officiorum*, qui cum *principibus officiorum* non confundi debent. Diſcrimen, quod inter hos atque illos fuit, adcurate CLAVD. SALMASIVS *not. ad Lampridii vit. Alex. Seuer. cap. XXXII.* p. 936. obſeruat : *manifeſto*, ait, *diſtinguit Lampridius principes & magiſtros officiorum. Vnaquæque officia ſuos habebant*

§. VI.

Honores etiam adpellationum nouo modo distribuebantur. Summus titulus erat *nobilissimatus*, qui

bant principes : qui primores & priores, & capita officii dicebantur, quique illius officii, cui præsidebant, re-vera erant magistri. Ac magister officiorum is erat, qui omnia officia, & principes ipsos officiorum sub se habebat, & princeps quidem officii dicebatur ; at magister officiorum tantum sane intererat inter principem officii, & magistrum officiorum, quantum inter proximum scrinii, vt puta epistolarum aut libellorum & scriniorum magistrum : adde eumdem *not. ad Capitol. vit. Anton. philos. cap. VIII.* p. 322. & *ad Trebell. Poll. vit. Gallien. cap. III.* p. 239. & HENR. VALESIVM *not. ad Ammian. Marcellin. lib. XXVI. cap.* 5.

II) *Comes sacrarum largitionum*, cui imperatoris thesauri & pecuniæ publicæ commissæ erant. Decernebat de ædificiis publicis, thesauris inuentis, vectigalibus, commerciis, pascuis animalium, omnibusque rebus, quæ ad fiscum spectabant. Vocatur quoque *comes remunerationum & muneraxionum :* vide IAC. GVTHERIVM *de offic. dom. Aug. lib. III. cap.* 16. & GVID. PANCIROLLVM *comm. ad notit. dignit. imper. orient. cap. LXXIV.*

III) *Comes rerum priuatarum*, qui priuato principis ærario præfuit. Dicitur etiam *procurator rei priuatæ : magister rei priuatæ : comes largitionum priuatarum.* Plura habes apud CLAVD. SALMASIVM *not. ad Spartian. vit. Seuer. cap. XII.*

IV) *Comes Palatii*, cuius officium in eo positum fuit, vt principis decreta publice prælegeret : responsa redderet : petitionibus subscriberet, atque curaret, vt legibus in omni re rite satisfieret : conf. IAC. GVTHERIVM *de offic. dom. Aug. lib. II. cap.* 18.

V) *Magister admissionum.* Iis præfectus erat, qui ad fores stabant, & diuites aliosque, principis salutandi

qui tantum cæſaribus, quatenus diſtincti ab imperatoribus auguſtis erant, ferme, vt hodie rex Germa-

di cauſſa aduenientes, admittebat, de quo officio VALESIVS *not. ad Ammianum Marcellin. lib. XV. cap.* 5. p. 89. & IAC. GVTHERIVS *loco indicato lib. III. cap.* 11. fuſius exponunt.

VI) *Magiſtri militum.* Dubium eſt, a quo imperatore magiſtri hi inſtituti ſint. Hoc tamen certum eſt, illos iam ſub Decio & Diocletiano fuiſſe. Tribuni militum his erant inferiores, quumque vtrique *comitum* ſibi vindicarent nomen, illi *minores*, hi vero *maiores* adpellati ſunt *comites*. Conſtantinus duos, alterum equitum, alterum peditum creauit, eisque militum regimen, præfectis prætorio ademtum, commiſit. Diuiſo imperio, plures in oriente fecit magiſtros militum Theodoſius, quod *notitia imperii* ſatis ſignificat; in occidente vero ſemper duo manſerunt: vide GVID. PANCIROLLVM *comm. ad notit. imper.* p. 1410. CLAVD. SALMASIVM *not. ad Vopiſcum vit. Aurel. cap. XVII.* p. 453. HENR. NORISIVM *cenotaph. Piſan. tom. III. oper.* p. 692. & ARNOLD. DRACKENBORCHIVM *not. ad Sil. Ital.* p. 341.

VII) *Præpoſitus cubiculi*, qui cubiculariis præerat, & ſummis honoribus ac priuilegiis, a GVTHERIO *de offic. dom. Aug. lib. III. cap.* 26. recenſitis, fruebatur. Cubicularii alii ſuperioris, alii inferioris ordinis fuerunt. Ad illos referuntur: *comes domorum*, *comes caſtrenſis*, *comes ſacræ veſtis*; ad hos vero: *decuriones palatii*, *magiſter larum*, *ſcriba cubiculi*, aliique.

VIII) Varia etiam *primiceriorum* fuerunt genera; ſiue eorum, qui primi in tabula cerata, aut recenſione miniſtrorum imperatoris poni ſolebant. Mentio enim in *notitia vtriusque imperii* facta eſt *primicerii cubiculi*, *lampadariorum*, *notariorum*, *ſcrinii largitionum priuatarum*, *pecuniarum*, aliorumque, de quibus GVID. PANCIROLLVS *comm. ad notit. dignit. imper. orient.*

cap.

§. VI.

Triarii, vt VARRO *lib. IV. de lat. lingu.* describit, dicti sic, quod in acie tertio ordine in subsidium reliquorum deponebantur, nec pugnam inibant, nisi necessitas & clades reliquorum postulasset. Hi *veterani* plerumque & *subsidiarii*, siue *subsidia* dicti, quia in genua sæpe subsidebant, ne conspicerentur ab hostibus. Hinc adagium de grauiori periculo post accepta damna: *res ad triarios rediit.*

SECT. II.

DE ORDINIBVS DVCVM.

CAP. I.

DE DVCIBVS. m)

§. I.

OLIM prætores dicebantur, qui exercitui præerant, vnde mansit, vt *cohors prætoria* adpellaretur, quæ consulem, aut alium summum ducem, tamquam corporis custos tuebatur; item: *nauis prætoria*, quæ ducem exercitus naualem vehebat.

§. II.

m) Vt ordines ducum ac dignitatis, quâ singuli præditi erant, gradus rite intelligantur, sequentem tabulam ex IVST. LIPSIO *de milit. Rom.* p. 112. describo:

TA-